

דגם תשובות לשאלון בכלכלה, 2 יח"ל, מס' 063281 קיץ תשפ"ג, 2023

- בדגם זה מפורטות התשובות על שאלות המבחן, וכן מפורטים הקריטריונים למתן הציון.
- על כל סעיף של שאלה או על שאלה שלמה בשאלות שאין בהן סעיפים, יש להקליד ציון (באחוזים) מ-0 עד 100 (בלי קשר למספר הנקודות של הסעיף או השאלה במבחן).
- בדגם מפורטים קריטריונים לחלוקת הניקוד בכל סעיף (לדוגמה: בסעיף שבו נדרשים הסבר ודוגמה יכולה להיות חלוקה של 60% להסבר ו-40% לדוגמה או כל חלוקה אחרת, על פי דרישות הדגם).
- כדי להבטיח בדיקה שוויונית והוגנת, יש להקפיד על ציוןן על פי קריטריונים אלה. עם זאת, נדרש שיקול דעת בהערכה, בייחוד בתשובות חריגות שקשה להעריך על פי הדגם.
- תשובה שהוצג בה מודל מתאים אך השימוש בו שגוי תקבל 40% (ולתפ"ך: שימוש מתאים במודל שגוי – 40%).
 - תשובה שלא צוינה בה משמעות הצירים או שהשימוש בהם שגוי תקבל 30% מן הנקודות שניתנו לסרטוט.
 - תשובה ללא חיצים וללא הסבר על השינוי בגדלים תקבל 80%.
 - תשובה שלא הוצג בה מודל, אך ההסבר המילולי מלא תקבל 40%.
 - תשובה שהוצג בה מודל ללא כותרת תקבל 95%.
- הערה למעריכים: בכל מקום שמופיע בו מודל קיינס, יש לנהוג כדלהלן:
- תשובה שבה לא מוקם המשק, תזכה ב-30% על המודל.
 - סימון שינויים בחיצים ייחשב הסבר.
 - תשובה שסורטטו בה העקומות על מערכת צירים אחת או שסורטט בה רק E וצוינו רכיביו, תיחשב מלאה.

פרק ראשון

יש לענות על אחת מן השאלות 1–4.

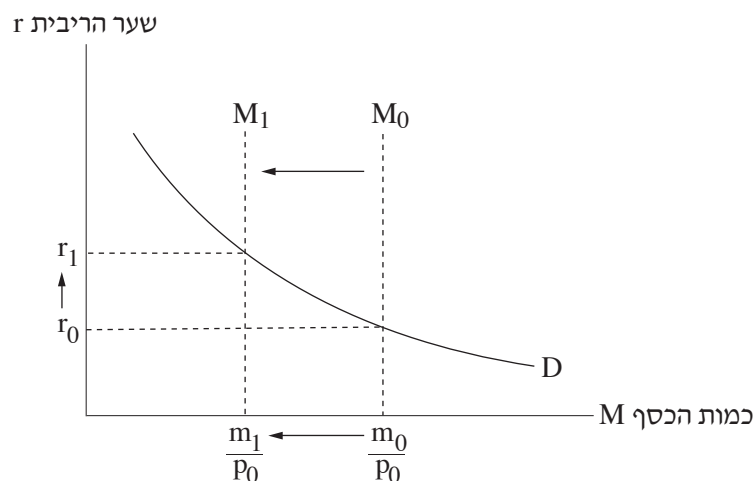
1. א. הגדרה – 50%, מטרה – 50%

מדיניות מוניטרית מרסנת היא מדיניות של הבנק המרכזי, שנועדה לצמצם את כמות הכסף במשק. מטרת המדיניות היא לרסן את האינפלציה ולהביא לייצוב רמות המחירים במשק.

ב. הסבר – 40%, סרטוט – 60%

במצב מוצא שער הריבית הוא r_0 , היצע הכסף הוא M_0 , וכמות הכסף היא $\frac{m_0}{P_0}$.
מדיניות מוניטרית מרסנת מצמצמת את היצע הכסף ל- M_1 , ובעקבות זאת שער הריבית עולה ל- r_1 .

שוק הכסף

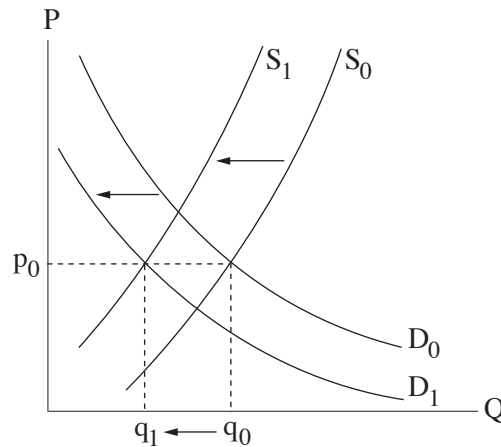

ג. הסבר – 40%, סרטוט – 60%

במצב מוצא עקומת ההיצע לדירות היא S_0 , עקומת הביקוש לדירות היא D_0 , מחיר הדירות הוא p_0 , והכמות המשוקת היא q_0 .

בעקבות העלייה בשער הריבית עקומת הביקוש לדירות יורדת ל- D_1 ובו בזמן עקומת ההיצע יורדת ל- S_1 . שיעור הירידה בביקוש זה לשיעור הירידה בהיצע, ולכן מחיר הדירות החדשות נשאר ללא שינוי.

שוק הדירות החדשות

הערות: – אם לא ציינו בהסבר ששיעור השינוי הוא בעוצמה זהה, לתת 90% על הכול.

– אם לא ציינו משולב + עוצמה זהה, לתת 80% על הכול.

2. א. הגדרה – 100%

השקעה היא תהליך יצירת הון פיזי והון אנושי למען העתיד. כל הגדרה נכונה תתקבל.

הערה: כתבו צמצום צריכה בהווה למען העתיד, לתת 50%.

ב. הסבר – 40%, סרטוט – 60% (כל טווח – 50%)

במצב מוצא המשק נמצא בתעסוקה מלאה בנקודה C_1 , הממוקמת על עקומת התמורה. הרכב הייצור הוא a_1 מוצרי השקעה ו- b_1 מוצרי צריכה.

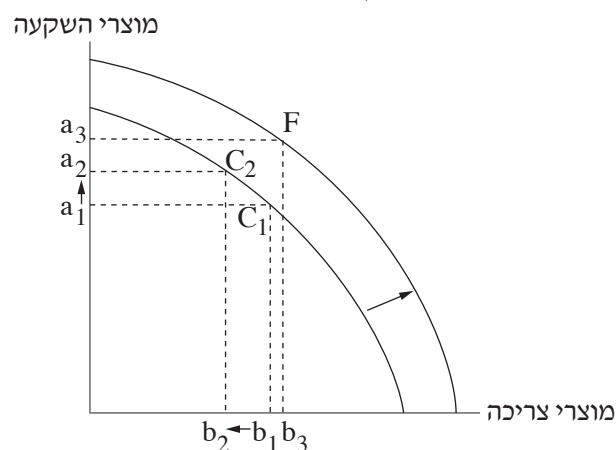
בעקבות הגידול בהשקעות בתשתיות טכנולוגיות מתקדמות, בטווח הקצר עוברים מנקודה C_1 לנקודה C_2 על עקומת התמורה. מוצרי ההשקעה גדלים ל- a_2 על חשבון ויתור על מוצרי התצרוכת, היורדים ל- b_2 .

בעקבות הגידול בהשקעות, תהיה בטווח הארוך צמיחה כלכלית, עקומת התמורה תתרחב, ואפשרויות הייצור של המשק יגדלו. זאת בתנאי שהגידול בהשקעה יהיה גדול מן הבלאי (השקעה נקייה חיובית). המשק יעבור לנקודה F

הממוקמת על עקומת התמורה החדשה. הרכב הייצור הוא a_3 מוצרי השקעה ו- b_3 מוצרי צריכה.

הערה: תלמיד שלא ציין שצמיחה בטווח ארוך תחול רק בהנחת השקעה נקייה חיובית – יקבל 90% על הכול.

עקומת התמורה

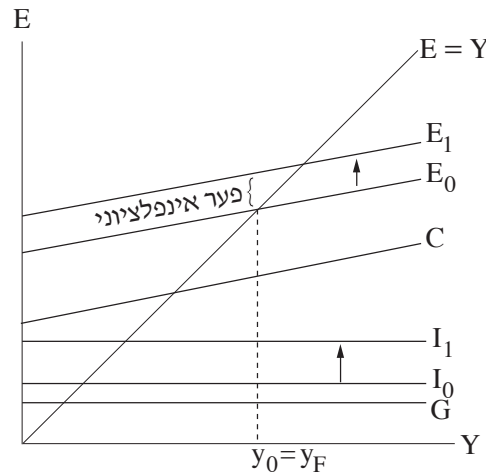

ג. הסבר – 40% (כל פרמטר 20%), סרטוט – 60%

במצב מוצא המשק נמצא בתעסוקה מלאה.

הגידול בהשקעות בתשתיות טכנולוגיות, מעלה את ההשקעה הציבורית מן העקומה I_0 לעקומה I_1 , והביקוש המצרפי עולה מן העקומה E_0 לעקומה E_1 . המשק נשאר בתעסוקה מלאה, נוצר פער אינפלציוני, ורמת המחירים במשק עולה.

המודל הקיינסיאני

הערות: – תלמיד שלא סרטט פער אינפלציוני או סרטט לא נכון, יקבל 90% על הכול.

– תלמיד שהציג נקודת שווי משקל חדשה ב- y_{f1} ולכן לא הציג נכון פער אינפלציוני, יקבל 70%.

3. א. הסבר – 100%

גורם ייצור הוא משאב/מקור העומד לרשות המשק ובאמצעותו ניתן לייצר סחורות ושירותים.

ב. הסבר – 40% (כל פרמטר 20%), סרטוט – 60%

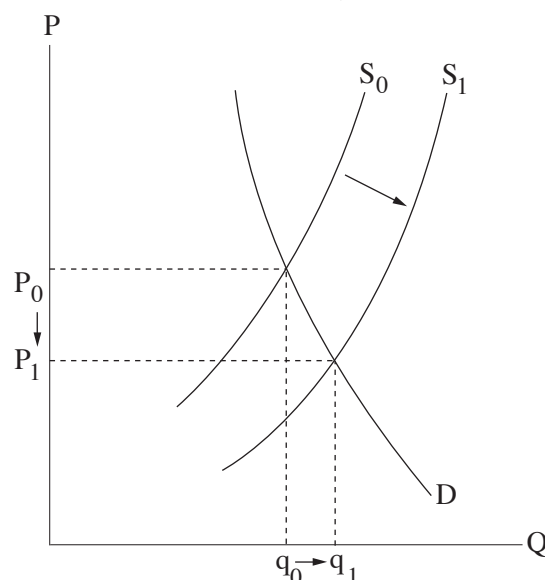
קרקעות הן גורם ייצור לבניית דירות, והוזלתן תגרום לקבלנים להוריד את המחיר – מעבר מעקומת ההיצע S_0 לעקומת ההיצע S_1 . מחירי הדירות ירדו מ- p_0 ל- p_1 . פדיון הקבלנים תלוי בגמישות הביקוש. בהנחה שגמישות הביקוש קשיחה יחסית (קטנה מאחת), תגדל הכמות המבוקשת בשיעור קטן מהירידה במחיר, ולכן יקטן הפדיון מ- $p_0 q_0$ ל- $p_1 q_1$.

הערות: – כל הנחת גמישות תתקבל.

– תלמיד שלא התייחס להנחת גמישות ביחס לפדיון, יקבל 80%.

– תלמיד שהתייחס להנחת הגמישות אך טעה, יקבל 90%.

שוק הדירות החדשות

ג.

הסבר – 40% (כל פרמטר 20%), סרטוט – 60%

דירות קנויות ודירות שכורות הן מוצרים תחליפיים.

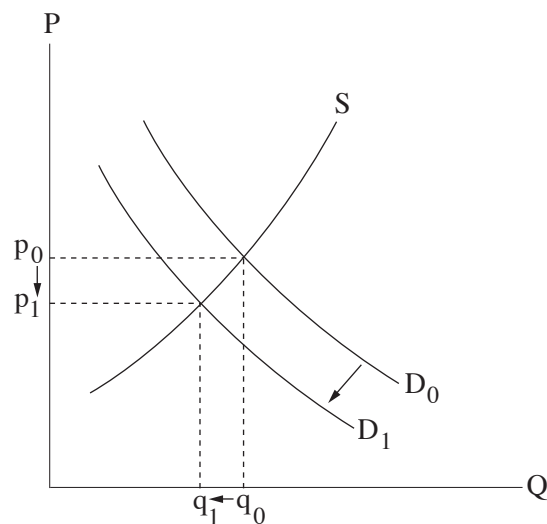
מחיר הדירות לקנייה ירד ולכן גדל הביקוש להן. הביקוש לדירות שכורות, שהן מוצר תחליפי, קטן – מעבר מעקומת

D_0 ל- D_1 .

שכר הדירה יורד מ- p_0 ל- p_1 . כמות הדירות השכורות יורד מ- q_0 ל- q_1 .

הכנסות בעלי הדירות יורדות מ- $p_0 q_0$ ל- $p_1 q_1$ בעקבות הירידה הן במחיר השכירות הן בכמות הדירות השכורות.

שוק הדירות השכורות

הערה: תלמיד שלא התייחס לדירות שכורות כמוצר תחליפי, יקבל 80%.

4. א.

הגדרה – 50%, דוגמה – 50%

שער החליפין הוא מחיר יחידת מטבע חוץ (מט"ח) ביחידת מטבע מקומי/בשקלים. דוגמה: שער החליפין של הדולר הוא ארבע שקלים.

הערה: תלמיד שכתב ערך יחידה במקום לכתוב מחיר יחידה, יקבל 95%.

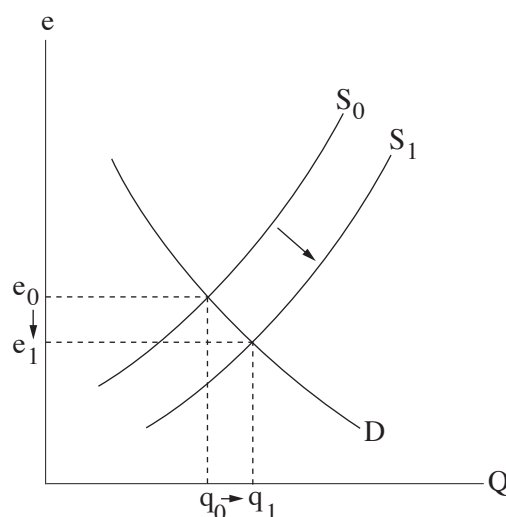
ב.

סרטוט – 60%, הסבר – 30%, כינוי השינוי – 10%

החברות הישראליות נרכשות במטבע זר ולכן היצע המט"ח גדל ועקומת ההיצע זזה מ- S_0 ל- S_1 . שער החליפין יורד

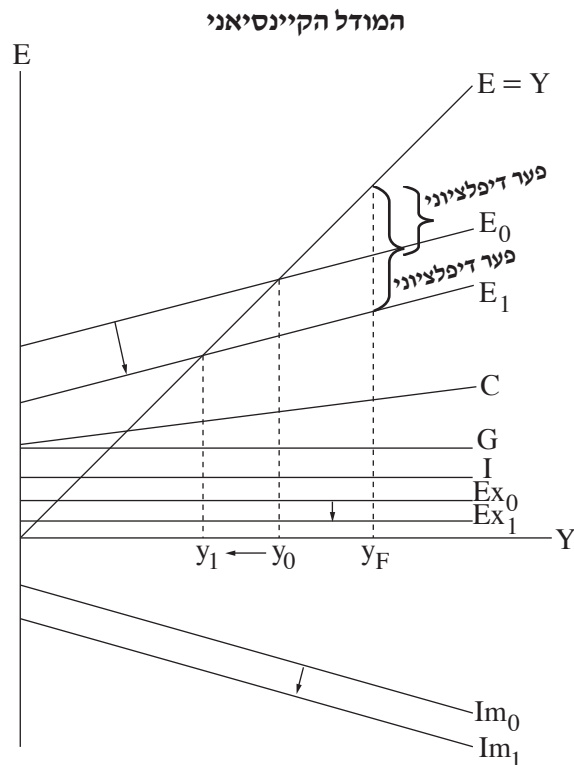
מ- e_0 ל- e_1 . שינוי זה מכונה תיסוף.

שוק מט"ח

ג. הסבר – 40% (כל פרמטר 20%), סרטוט – 60%

תיסוף מגדיל כדאיות של יבוא ומקטין כדאיות של יצוא. עקומת היבוא זהה מ- Im_0 ל- Im_1 , ועקומת הייצוא זהה מ- Ex_0 ל- Ex_1 . בעקבות זאת עקומת הביקוש המצרפי יורדת מ- E_0 ל- E_1 , והתוצר יורד מ- y_0 ל- y_1 . האבטלה גדלה, והפער הדיפלציוני גדל.

הערה: תלמיד שלא סרטט פער דפלציוני או סרטט לא נכון, יקבל 90% על הכול.

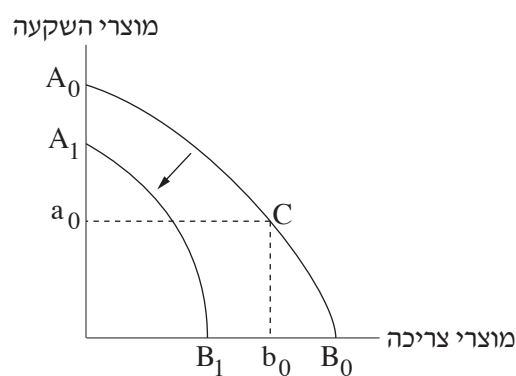
פרק שני

יש לענות על אחת מן השאלות 5–6.

5. א. הגדרה – 20%, הסבר – 40%, סרטוט – 40%

- (1) נסיגה כלכלית – צמצום אפשרויות הייצור של המשק.
- (2) במצב מוצא המשק הרוסי נמצא בנקודה C על עקומת התמורה, נקודה המציינת מצב של תעסוקה מלאה. הגירה של מיליוני עובדים גורמת לירידה של עקומת התמורה. אפשרויות הייצור של המשק קטנות בטווח הארוך.

עקומת התמורה

הערה: אין חובה להתמקם על/בתוך העקומה החדשה.

ב. הגדרה – 20%, יתרון – 20%, חיסרון – 20%, שני היבטים – 40% (כל היבט 20%)
 (1) גלובליזציה – תהליך אינטגרציה (תיאום ושילוב) בין מדינות העולם. תהליך זה הוא הודות לתקשורת מחשבים מפותחת בעשור האחרון של המאה העשרים.

יתרונות הגלובליזציה

- שיפור בכלכלת המדינות המתפתחות באמצעות השקעות הון זרות
- פתרון למחסור בתעסוקה במדינות מתפתחות
- מעבר של אנשים ממדינות עניות למדינות עשירות יותר
- פיצול שלבי הייצור בין מדינות שונות
- הוזלת מחיר המוצרים במדינות מפותחות באמצעות ייצור זול במדינות מתפתחות
- גיוס עובדים בעלות נמוכה יותר במדינות מפותחות

חסרונות הגלובליזציה

- פגיעה בעובדים בתעשיות המסורתיות במדינות המפותחות
- ניצול עובדים במדינות המתפתחות
- תלות המדינות המתפתחות במדינות המפותחות

שני היבטים של הגלובליזציה

- i. הסרת מכסים ומגבלות על סחר חוץ – "חברות מערביות רבות הפסיקו את פעילותן...", "ייצוא החיטה והנפט מרוסיה הצטמצם".
- ii. הסרת מגבלות על מהגרי עבודה – "מיליוני עובדים שעבדו ברוסיה היגרו למדינות אחרות".

6. א. הגדרה – 20%, שתי סיבות – 50% (כל סיבה 25%), קשר – 30%

(1) בריחת מוחות היא תופעה שבה הון אנושי ברמת השכלה ומיומנויות מקצועיות גבוהות מהגר מישראל (ממדינה כלשהי) למדינות בחו"ל.

סיבות ל"בריחת מוחות"

- שכר גבוה יותר בחו"ל.
- תנאים טובים יותר למחקר ופוטנציאל התפתחות.
- קושי למצוא עבודה במדינת המוצא.

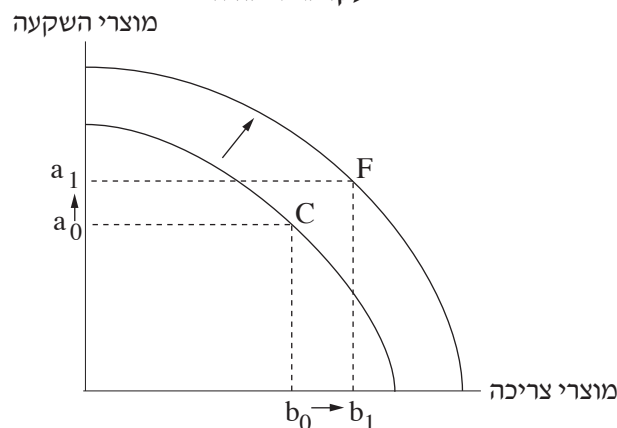
(2) מן התרשים עולה כי במקצועות החברה והרוח שיעור האקדמאים הישראלים השוהים בחו"ל נמוך הרבה יותר (פחות מ- 4%) משיעור האקדמאים הישראלים העוסקים במקצועות המדעים וההנדסה (יותר מ- 10%).

ב. שינוי – 10%, מגמה – 20%, הסבר – 30%, סרטוט – 40%

(1) בשנת 2010 היה שיעור האקדמים בחו"ל יותר מ- 10%, בשנת 2014 היה שיעורם קצת יותר מ- 8%, ובשנת 2018 כ- 8%. בשנים 2010 עד 2018 חלה מגמת ירידה בשיעור האקדמאים הישראלים השוהים בחו"ל.

(2) מגמת הירידה בתופעת בריחת המוחות בשנים האחרונות מגדילה את ההון האנושי במשק הישראלי ולכן תיווצר צמיחה כלכלית בטווח הארוך. אפשרויות הייצור של המשק יגדלו, ועקומת התמורה תעבור ימינה (מתרחבת). המשק יעבור מן הנקודה C (תעסוקה מלאה) לנקודה F.

עקומת תמורה

הערה: תלמיד שהציג בסעיף ב(2) נסיגה כלכלית (במקום צמיחה), יקבל 60% על סעיף ב.

פרק שלישי

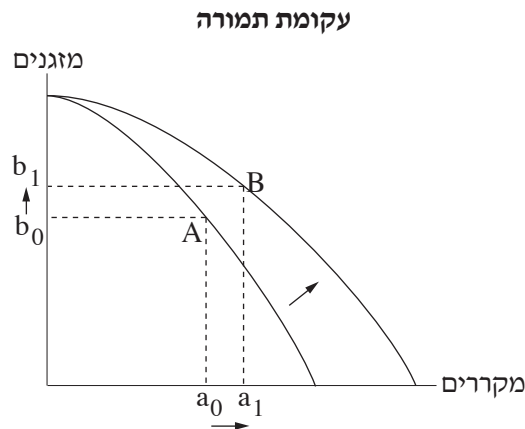
יש לענות על שתיים מן השאלות 7-12.

7. א. הגדרה – 50%, השפעה – 50%

שיפור טכנולוגי הוא שיפור בשיטות הייצור. שיפור זה מגדיל את אפשרויות הייצור של המשק.

ב. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

שיפור טכנולוגי בייצור המקררים מגדיל את אפשרויות הייצור של המשק, ולכן עקומת התמורה מתרחבת. אפשר להעביר גורמי ייצור מענף המקררים לייצור המזגנים בלי להפחית את ייצור המקררים. המשק עובר מנקודה A לנקודה B.

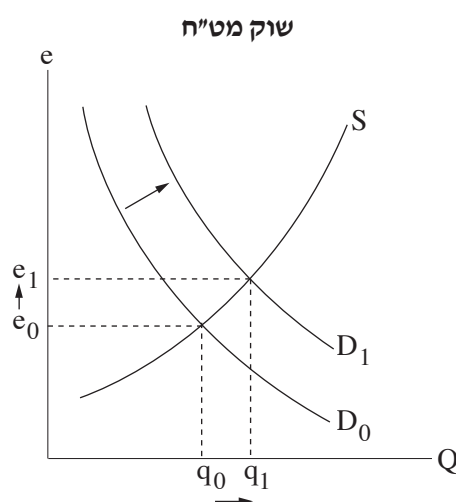
הערה: תלמיד שהציג שיפור טכנולוגי בשני המוצרים, יקבל 70% סך הכול.

8. א. הגדרה – 100%

שוק מט"ח הוא שוק למסחר במטבע חוץ. כל הגדרה נכונה תתקבל.

ב. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

עלייה ביבוא מגדילה את הביקוש למט"ח. עקומת הביקוש עולה מ- D_0 ל- D_1 . שער החליפין עולה מ- e_0 ל- e_1 .

9. א.

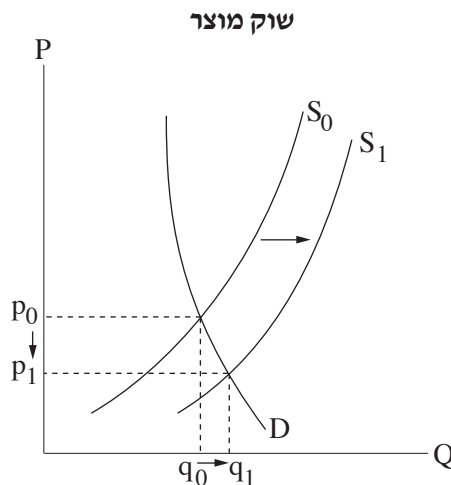
סוג ביקוש – 50%, הסבר – 50%

גמישות הביקוש קטנה מ-1 ולכן מדובר בביקוש קשיח. המשמעות של ביקוש קשיח היא שאחוז השינוי בכמות המבוקשת קטן מאחוז השינוי במחיר.

ב.

סרטוט – 60%, הסבר – 40%

שיפור טכנולוגי מגדיל את היצע המוצר. המחיר יורד מ- p_0 ל- p_1 , והכמות המשווקת עולה מ- q_0 ל- q_1 .
פדיון היצרנים יורד מ- $p_0 q_0$ ל- $p_1 q_1$ מכיוון שהביקוש קשיח.

הערה: מי שלא ציין שהביקוש קשיח ולכן הפדיון יורד, לתת 80% על הסעיף.

10. א.

שלושה תנאים (33% לכל תנאי) = 100%

בשוק חופשי/תחרות משוכללת מתקיימים התנאים האלה:

- מספר רב של יצרנים וצרכנים.
- אין התארגנויות של יצרנים או צרכנים.
- כל אחד מן היצרנים והצרכנים רואה את המחיר כנתון.
- אין התערבות של הממשלה בשווקים.
- לכל יצרן וצרכן יש מידע מלא על המוצרים.
- בכל שוק נמכר מוצר הומוגני אחד.
- יש ניידות מלאה של גורמי ייצור.

ב.

קביעה – 40%, הסבר – 60%

בשוק הדלק אין תחרות משוכללת מכיוון שיש רק ארבע חברות שמחזיקות ב-90% מן השוק, כלומר קיים אוליגופול, ומופר התנאי הנדרש לתחרות משוכללת של הרבה מאוד יצרנים קטנים.

הערות: – תלמיד שלא תיאר מצב של אוליגופול או כתב קרטל, לתת 40% סך הכול.

– תלמיד שתיאר אך לא כתב במפורש אוליגופול, לתת 70%.

11. א.

דילמה ערכית – 20%, ערכים – 80% (כל ערך 40%)

הדילמה הערכית היא שמצד אחד הגלובליזציה תורמת ליעילות כלכלית ומצד אחר בעקבותיה נסגרים מפעלים ומפוטרים עובדים (ערך תעסוקה בכבוד או שוויון).

הערה: תלמיד שהסביר אך לא ציין ערכים מתנגשים, יקבל 40%.

ב.

סיוע הממשלה – 100%

הממשלה יכולה לעשות קורסים להסבה מקצועית למקצועות שבהם יש למדינות ישראל יתרון יחסי מול העולם.

הערה: כל תשובה הגיונית ומנומקת תתקבל.

12. א.

הגדרה – 100%

כשל שוק הוא מצב שבו לכוחות השוק אין יכולת להביא להקצאה יעילה של המשאבים. כל הגדרה נכונה תתקבל.

ב.

סוג כשל – 50%, הסבר – 50%

היות שתוכניות הביטוח אינן ברורות דיין, יש כשל שוק של מידע.